
Vanesa Matajč

"Meje mojega jezika so meje mojega sveta"

Zoran Hočevar: PORKASVET

DZS, Ljubljana 1995

Kot nam pove podatek iz cipa, roman *Porkasvet* pripada zbirki *Drzni znanilci sprememb*. Ime te zbirke kaže vso svojo strašljivo dvomnost, takoj ko se radovedni bralec pretolče skozi prve strani Hočevarjevega romana. Bralcu torej postane jasno, da je ime zbirke samoironično.

Z vsebinsko-tematskega vidika se Hočevarjev roman razvija v smeri, ki ji v realnem življenju navadno sledi nikogar več vznemirjajoča notica v dnevni črni kroniki: nekdo je nekoga lopnil čez čeljust, polomljen nos, zmanjšano število zob, nekaj kapelj krvi, vsakdanjost. Recimo, da naš roman ubeseduje sklepne stadije razvoja nekih biografskih dejstev, ki se po navadi iztečejo v takšen neusoden pripetljaj. Pripovedovalec ga s hvalevredno skrbjo skuša sicer tudi globlje, namreč "filozofsko" osmisлити: "Jebemimater, točno v tem momentu sem začutil, da lahko tudi jaz, Voje Pušek 1. r., nekam naslonim svoje življenje. Da ga naslonim na konkretno akcijo. Da so ne nazadnje tudi v tem načinu ene šanse, jebiga, za vse nas, ki si tako želimo priti iz tunela." (130)

Voje Pušek, voznik dostavnih vozil različnih kategorij, nikoli ni bil posebno srečen človek: vseeno bi mu bilo, če bi mamó nenadoma pobralo, ponižno in ljubečo hčer ima za "kiks prirode" in bi jo takoj

zamenjal za sebi podobnega sina, šovinistično nervozen je ob bosenkobegunski zasedbi mile domovine, ogorčen je, ker je zet, slikar, ta klošarski kulturnik kot v posmeh žuljavim rokam delovnega ljudstva zaslužil s svojimi kracarijami na tisoče mark. Njegove tegobe se še povečajo, ko ga zapusti soproga - dobro, res ni ideal ženske pojave, vendar z nekaterimi lastnostmi spominja na junakinje porničev in je sploh karakter. Nenaden samski stan hoče dečko izkoristiti za nekaj srečanj z drugimi ženskami, vendar izbrana množica objektov dosledno odklanja sodelovanje. Ker o sebi goji predstavo pravega dedca, ima vse to, kar mu je prekrizalo načrte, za premišljeno žensko nesramnost. Zaradi iste predstave mu je tudi pod častjo, da bi nekaterim svojim biološkim potrebam zadostil sam. Tako s trdim blodi po svetu, dokler se prenakopičena seksualna energija ne preusmeri v citirani dogodek za črno kroniko.

Čisto mogoče je, da je avtor s preštevilnimi in tudi razvlečenimi opisi junakovih erotičnih razočaranj hotel parodirati podobo - kot "proniciljivo" namigujejo besede na zavihku knjige - "novoveškega subjekta" v njegovi skrajno banalni različici, v kateri je "konkretna" akcija za spremembo sveta minimalizirana na seksualne prigode (večina Vojčevih želja, razmišljanj, načrtov in predstav se vrti okrog genitalij, tako tudi redka metaforika in večina njegovega besednega zaklada; na to je skušal opozoriti naslov te "presoje"). Ko so tudi seksualne prigode onemogočene, pretep ostane poslednja možnost subjektive samoosmislitve. Vendar bi si glede na celoto motivno-tematskih in slogovno-kompozicijskih prvin le težko drznili tvegati tako rafinirano hipotezo. Na sto tridesetih straneh romana so edine tri točke, kjer bi se res dalo razmišljati o parodični uglašeni celote besedila, že citirani sklep o "konkretni akciji" (gostilniški pretep užaljenega samca), nato Vojčevo "poglobljeno" razmišljanje o galaktičnih procesih, v katerih njegova oseba igra povsem irelevantno vlogo (vir junakove globoke refleksije: revija *Življenje in tehnika*), ter Vojčeva navezanost na kičasti porcelanski kipec dveh ljubimcev. Glede na to, da preostala, skoraj celotna vsebinska izpeljava - hote ali nehote - dosledno in nehumorno upošteva načelo "verjetnega in možnega" (zdi se, da bi značilnosti junaka zlahka pripisali številnim osebam iz realnega sveta), pa so

omenjene točke preveč zapoznele in predvsem preveč osamljene, da bi celoto vzvratno osvetlile kot načrtno parodijo. Tako nas Hočevarjev roman od daleč utegne spominjati na lanski prvenec Braneta Maslja *Oblegana puščava*, vendar je ta z artističnimi, četudi neizpeljanimi zasnutki, vsaj na simbolni ravni skušal občasno načrtno parodično prikazati paralizirani mačizem, *Porkasvet* pa sicer zelo harmonično usklajuje dogajanje, način razmišljanja in (nižjepogovorno) leksiko (povprečno dva vulgarizma na dialoški stavek, 0,5 vulgarizma na zunajdialoški stavek) s siceršnjo junakovo osebnostjo, a na vsebinski in formalni ravni ostaja večinoma dolgočasna (med bifeje in pobiranje krompirja izgubljajoča se) pripoved o primitivcu, ki v svojih najboljših trenutkih ne preseže učinka povprečnega vulgarnega vica. Če naj torej sploh povezujemo roman z možnostjo parodije, gre za vrednostno najnižji in najskromnejši klin parodične lestvice.

Ob tem se nam resno zastavlja vprašanje, na kakšno bralsko občinstvo lahko računa roman. Bralce, ki premorejo vsaj kanček literarne senzibilnosti, bi očaral, le če bi avtor svojega junaka dosledno in poudarjeno parodiral, to pa se zaradi logično-verjetno upodobljene romaneskne stvarnosti (dogajanja in samega junaka), kot rečeno, večinoma ne zgodi. Tisti potencialni bralci, ki bi se morda v načinu čustvovanja, razmišljanja in glede na okoliščine "svojega" sveta lahko z junakom celo "identificirali", pa tiskano besedo verjetno uporabljajo v praktičnejše namene kot za nekoristno branje.

Na slovenskem knjižnem trgu vsako leto izide povprečno, zelo milo rečeno, od tri do pet res dvomljivih izvirnih romanov. Kaže, da smo letos začeli skrbeti za izpolnitev tega povprečja že kar na kole-darskem začetku.